

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Cdo/90/2019
Identifikačné číslo spisu: 6111211284
Dátum vydania rozhodnutia: 28.05.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Petříková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:6111211284.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu D. F., bývajúceho v X., zastúpeného JUDr. Ľubomírom Hrežd'ovičom, advokátom, so sídlom v Banskej Bystrici, Rudlovská č. 2, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Račianska č. 71, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 10C/92/2011, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. novembra 2018 sp. zn. 16Co/184/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) v poradí druhým rozsudkom zo 14. marca 2017 č. k. 10C/92/2011-270 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 7.715,76 eur titulom náhrady škody a sumu 21.750 eur titulom nemajetkovej ujmy, všetko v lehote 60 dní od právoplatnosti rozhodnutia, vo zvyšku žalobu zamietol a náhradu trov konania žiadnej zo strán nepriznal. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalobca sa od žalovanej domáhal náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci v sume 531.263,50 eur pozostávajúcej z náhrady trov obhajoby v trestnom konaní v sume 17.465,11 eur, náhrady straty na zárobku 3.368,39 eur a náhrady nemajetkovej ujmy za väzbu a za trestné stíhanie 510.430 eur. Za každý jeden deň väzobného stíhania si žalobca uplatnil nemajetkovú ujmu vyčíslenú v sume 110 eur, spolu 10.430 eur a za trestné stíhanie ako celok sumu 500.000 eur. Uviedol, že predmetom konania po zrušujúcom rozhodnutí Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) mu ostalo na rozhodnutie posúdenie náhrady škody vo forme trov obhajoby P., ktorá bola dohodnutá a vyplatená ako paušálna odmena v sume 8.298,48 eur a náhrada nemajetkovej ujmy. Nedotknutá ostala potvrdzujúca časť predchádzajúceho rozhodnutia okresného súdu, v ktorej bola žalovanej uložená povinnosť nahradiť žalobcovi škodu v sume 12.535,02 eur (trovy obhajoby JUDr. Hrežd'oviča a strata na zárobku počas väzby). Okresný súd považoval v zmysle svojho odôvodnenia rozhodnutia duplicitnú obhajobu žalobcu v trestnom konaní za účelnú a hospodárnu. Účelnosť a hospodárnosť obhajoby žalobcu dvoma obhajcami podľa jeho názoru vyplývala zo závažnosti

skutku, z ktorého bol žalobca obvinený, z trestu, ktorý žalobcovi hrozil, v jeho práve zvoliť si obhajcu, ako aj v konečnom oslobodení žalobcu. Žalobca splnomocnil P. na svoju obhajobu v čase začatia trestného stíhania, zúčastňoval sa úkonov v prípravnom konaní, v mieste výkonu väzby, na hlavnom pojednávaní v sídle súdov, ktoré rozhodovali a bydlisko žalobcu si vyžadovali dostupnosť dvoch advokátov. Z písomného vyjadrenia právneho zástupcu žalobcu a z obsahu trestného spisu okresný súd zistil, že úkony obhajoby P. realizoval a vyčíslenie odmeny a náhrady hotových výdavkov bolo v súlade s vyhláškami č. 163/2002 Z.z. a č. 655/2004 Z.z. s tým, že trovy obhajoby vo výške tarifnej odmeny zodpovedali sume 7.715,76 eur. Z dôvodu vyššej transparentnosti vynaložených nákladov obhajoby priznal žalobcovi len náhradu trov vyčíslenú podľa uvedených predpisov o odmenách a náhradách trov advokátov v sume 7.715,76 eur a vo zvyšku žalovanú sumu 582,72 eur zamietol. S prihliadnutím na uvedené skutočnosti okresný súd vyvodil záver, že trestným stíhaním žalobcu, vznesením obvinenia, ku ktorému nemalo dôjsť, jeho vzatie do väzby, ktorú si žalobca nezavinil, ďalej s prihliadnutím na dĺžku väzby a trestného stíhania, došlo k vážnemu poškodeniu žalobcu v súkromnom, pracovnom a verejnom živote. Pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy sa okresný súd necítil viazaný rozdelením uplatnenej náhrady na nemajetkovú ujmu za väzbu v sume 10.430 eur a všeobecnú v sume 500.000 eur. Samotný právny zástupca žalobcu uviedol, že sumu náhrady nemajetkovej ujmy rozdelil len pre ilustráciu. Okresný súd posudzoval vec z hľadiska právnej úpravy zákona č. 58/1969 Zb., čl. 5 ods. 1, 5 Dohovoru a § 17 ods. 4 zák. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, ktorá sa aplikuje v prípadoch rovnakého porušenia práva od 1. júla 2004. Vychádzal pritom z výkladu, že ak čl. 5 Dohovoru premoštuje zákon č. 58/1969 Zb. a zák. č. 514/2003 Z.z., potom je logické, že náhradu a výšku nemajetkovej ujmy treba posudzovať podľa zák. č. 514/2003 Z.z., ako zákona lex specialis, a nie podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka. Žalobcovi priznal náhradu nemajetkovej ujmy v maximálnom zákonom limite, ktorý predstavuje 50-násobok minimálnej mzdy v Slovenskej republike, čo zodpovedalo sume 21.750 eur. Následne, keďže ani jedna strana sporu nebola v konaní úspešná, žiadnej z nich nepriznal právo na náhradu trov konania.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom z 22. novembra 2018 sp. zn. 16Co/184/2017 na odvolanie žalovanej napadnutý rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi titulom náhrady škody sumu 7.715,76 eur a titulom nemajetkovej ujmy sumu 10.430 eur, všetko v lehote 60 dní od právoplatnosti rozhodnutia potvrdil a vo zvyšku žalobu zamietol. Výrok, ktorým okresný súd žalobu vo zvyšku zamietol ostal nedotknutý. Žiadnej zo strán nepriznal právo na náhradu trov konania. Pokiaľ išlo o sporný nárok na náhradu škody, ktorá vyplývala z trov obhajoby žalobcu v trestnom konaní advokátom P., považoval odvolací súd rozhodnutie za vecne správne. S dôvodnosťou náhrady tejto škody sa súd prvej inštancie dostatočne vysporiadal. Pokiaľ išlo o námietku žalovanej, že z dôvodovej správy zák. č. 412/2012 Z.z., ktorým bol zmenený § 18 ods. 3 zák. č. 214/2003 Z.z., vyplýva, že náhrada škody sa vzťahuje len na jedného obhajcu, v posudzovanej veci sa uvedená argumentácia neuplatní, lebo žalobca si dvoch obhajcov nezvolil súčasne, ale potreba druhého obhajcu vzišla zo závažnosti obvinenia a náročnosti úkonov obhajoby a teda išlo o účelne vynaložené trovy. Tiež uviedol, že z dôvodu zákazu retroaktivity nemožno právnu úpravu, ktorá platí od 1. januára 2013, uplatniť na nároky, ktoré boli realizované do 23. februára 2006. Pokiaľ ide o priznanú nemajetkovú ujmu a jej odôvodnenie, nebolo odvolanie žalovanej úplne dôvodné. Podľa odvolacieho súdu žalobca tvrdil a preukázal dôsledky väzobného stíhania v jeho osobnom, rodinnom, pracovnom, profesijnom i spoločenskom živote, a teda nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v príčinnej súvislosti s vykonanou väzbou. Žalobca bol vo väzbe v súvislosti s vznesením obvinenia z trestného činu prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody v čase, keď vykonával pracovnú pozíciu riaditeľa úradu Banskobystrického samosprávneho kraja. Trestný čin, pre ktorý bol stíhaný, sa týkal majetku a rozhodovacej činnosti v rámci tohto vyššieho územného celku. Žalobca bol tiež spolumatiteľ firmy Interaudit Zvolen, mal 62 rokov, bol ženatý, jeho manželka bola dôchodkyňa, mali dospelé dcéry. Odvolací súd vychádzal zo skutkového stavu, ktorý zistil aj súd prvej inštancie a z ktorého vyplýva, že najcitlivejšie žalobcu zasiahlo väzobné stíhanie, kedy osobitne intenzívne prežíval obdobie neistoty a odlúčenia. Toto obdobie trvalo viac ako tri mesiace, tvrdo a nezvratne zasiahlo do osobnostných práv žalobcu, ktorý ho prežíval spolu s jeho blízkymi osobami, ktoré boli v konaní vypočuté. Žalobca bol v strese a neistote, hrozil mu vysoký trest, znížila sa vážnosť žalobcu v zamestnaní, utrpelo jeho podnikanie (audítorská kancelária). Obmedzenie osobnej slobody a väzobné

stíhanie nepochybne znamenal zlom oproti dovtedajšiemu stavu osobnej a rodinnej pohody v živote žalobcu a v pracovných vzťahoch. Väzobné stíhanie rozvrátilo autoritu a vážnosť žalobcu, citeľne zasiahlo nielen žalobcu, ale celú jeho rodinu. Zodpovednosť žalovanej za spôsobenú nemajetkovú ujmu vyplýva z trestného konania, v rámci ktorého bol žalobca väzobne stíhaný a skončilo jeho oslobodením, pretože nebolo dokázané, že sa stal skutok, pre ktorý bol stíhaný. Uviedol, že za dôsledky spojené s vykonanou väzbou môže súd priznať náhradu v zmysle čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a odvolací súd považoval v zmysle uvedeného za primerané priznať žalobcovi peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy za vykonanú väzbu v uplatnenej sume 10.430 eur. Na námietku žalovanej, že v Českej republike súdy priznávajú za väzbu od 20 - do 60 eur, kým žalobca uplatnil 110 eur za deň väzby, nemohol prihliadnuť, pretože žalovaná sa obmedzila na paušálnu sumu, bez porovnania súvislostí prípadov a samotný žalobca uviedol, že „výpočet“ náhrady za väzbu uviedol iba orientačne. V súvislosti s tým, že žalobca uplatnil náhradu za nemajetkovú ujmu aj za celé trestné stíhanie, odvolací súd uviedol, že samotný žalobca nemajetkovú ujmu, ktorú pociťoval v čase trestného stíhania, trvajúceho od účinnosti zák. č. 514/2003 Z.z., ktorý umožňuje priznať náhradu nemajetkovej ujmy, nijako nešpecifikoval. Žalobca nemajetkovú ujmu za trestné stíhanie nepreukázal a z toho dôvodu žalobu o náhradu nemajetkovej ujmy nad 10.430 eur zamietol. Výrok, ktorým okresný súd zamietol vo zvyšku žalovanú sumu 582,72 eur uplatnenú titulom náhrady škody ako trov právneho zastúpenia, ktoré prevyšujú tarifnú odmenu obhajoby, nebol odvolaním dotknutý a nadobudol právoplatnosť, práve tak, ako výrok, ktorým predošlým rozhodnutím súdu prvej inštancie zamietol žalobcu o náhradu nemajetkovej ujmy nad sumu 17.600 eur. V zmysle predmetných skutočností preto rozhodol tak, ako je vyššie uvedené.

3. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu v časti prvého výroku podala dovolanie žalovaná. Navrhla, aby dovolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnila právne ustanovením § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP. Prípustnosť oboch dovolacích dôvodov dovolateľka vyvodila nie na základe jednej a tej istej právnej otázky, ale na základe dvoch vzájomne sa nevylučujúcich otázok, podľa jej názoru - rovnako významných pre prijatie napadnutého odvolacieho rozsudku. V súvislosti s nesprávnym právnym posúdením v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP napáda posúdenie primeranosti priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy v kontexte ustálenej rozhodovacej súdnej praxe. Podľa jej názoru odvolací súd priznal náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 10.430 eur za neoprávnený zásah žalobcu spôsobený tri mesiace trvajúcou väzbou nedôvodne, pretože pri určovaní primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy nezohľadňoval rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), ustálenú rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a judikatúru EŠLP. Odklon v posúdení primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy videla najmä od rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) zo 14. júla 2018 sp. zn. 3 Cdo 19/2018, z ktorého jasne vyplývalo, že priznaná náhrada nemajetkovej ujmy nemá byť vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov. Na základe uvedeného poukázala aj na ďalšie rozhodnutia dovolacieho súdu z 27. apríla 2006 sp. zn. 4 Cdo 171/2005, z 31. júla 2012 sp. zn. 6 Cdo 37/2012, zo 7. augusta 2018 sp. zn. 3 Cdo 17/2017 a z 31. júla 2018 sp. zn. 2 Cdo 112/ 2017. Nakoľko odvolací súd priznal žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 10.430 eur, ktorá je vyššia ako maximálna výška odškodnenia za spôsobenú smrť, bolo by podľa jej názoru nevyhnutné, aby odvolací súd prihliadol na výšku odškodnenia poskytovaného podľa zákona č. 274/2017 Z.z. a náležite zdôvodnil, v čom je žalobcom pociťovaná ujma závažnejšia alebo porovnateľná ako smrteľný následok trestného činu. Namietala, že odvolací súd nezohľadnil vo svojom rozhodnutí ani rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30 Cdo 2357/2010, na základe ktorého v Českej republike súdy priznávajú za väzbu 20 - 60 eur za jeden deň trvania väzby. Záverom poukázala aj na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 147/06, na ktorý nasledovne nadväzuje aj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. júla 2012 sp. zn. 6 Cdo 37/2012. V zmysle uvedeného teda mala za to, že odvolací súd sa vo svojom rozhodnutí nevysporiadal s existenciou hore uvedených rozhodnutí, neobjasnil závery, ktoré ho viedli k odlišnému rozhodnutiu v danej veci, resp. neuviedol, v čom spočívali osobitosti tohto konkrétneho prípadu odôvodňujúce vydanie odlišného rozhodnutia v skutkovo obdobnej veci. V súvislosti s nesprávnym právnym posúdením v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP žalovaná uviedla, že z dôvodu, že dovolací súd doposiaľ neriešil právnu otázku, či žalobca má právo na náhradu trov právneho zastúpenia podľa zákona č. 58/1968 Zb., ak si zvolil

súčasne viacerých právnych zástupcov, kde v o vzťahu k priznaným trovám právneho zastúpenia advokátovi P. poukazovala na neúčelnosť úkonov uskutočnených týmto právnym zástupcom, nakoľko na hlavnom pojednávaní a ďalších úkonoch obhajoby boli prítomní obaja právni zástupcovia a z toho dôvodu mala za to, že došlo k zbytočnému navýšeniu trov obhajoby. Uviedla, že odvolací súd vo svojom rozhodnutí uviedol, že pri rozhodovaní rešpektoval právne závery vyjadrené v rozhodnutí najvyššieho súdu z 28. apríla 2016 sp. zn. 6 Cdo 402/201, na základe ktorého ak škoda bola uplatnená podľa zákona č. 58/1969 Zb., súd môže priznať len náhradu účelne vynaložených trov, avšak tento pojem účelnosti už následne neinterpretoval do dôsledkov svojho rozhodnutia. Podľa jej tvrdenia je popretím základných predpokladov pre náhradu škody, aby štát hradil aj náklady spojené so zastúpením, ktoré boli poškodeným vynaložené bezúčelne. Štát nemôže zodpovedať za akékoľvek náklady spojené s obhajobou v trestnom konaní. V zmysle uvedeného mala za to, že odvolací súd nesprávne právne posúdil otázku účelnosti nákladov na trovy obhajoby pre P. ako druhého obhajcu žalobcu a priznaním požadovanej náhrady založil neobmedzenú zodpovednosť za škodu. Zároveň žiadala odklad vykonateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu. V zmysle uvedeného navrhovala zrušiť rozsudok odvolacieho súdu v jeho I. výroku a v rozsahu zrušenia ho vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že zo strany krajského súdu nedošlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci, ktoré by zakladalo prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP, a preto navrhol, aby dovolací súd dovolanie odmietol. Mal za to, že v uvedených rozhodnutiach, ktoré nemal odvolací súd pri svojom rozhodovaní rešpektovať, boli uplatňované rádovo niekoľko desiatok vyššie náhrady titulom nemajetkovej ujmy. V súvislosti s priznanými trovami právneho zastúpenia uviedol, že je nutné poukázať na individualizáciu a špecifickosť toho-ktorého prípadu. Odklad vykonateľnosti rozsudku odvolacieho súdu považoval za nedôvodný.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil splnenie predpokladov pre odloženie vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 1 CSP a v súlade s ustálenou praxou tohto súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, na ktorú sa vzťahuje § 429 ods. 2 písm. b/ CSP, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre to, aby uskutočnil meritórny dovolací prieskum napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je nutné odmietnuť.

7. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (por. sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (por. sp. zn. 3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014).

9. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho

prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 172/03).

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

11. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

12. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

13. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

14. V preskúmvanej veci žalovaná odôvodňovala prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP.

15. V zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

16. Aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, o d vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (por. sp. zn. 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 216/2017, 4 Cdo 64/2018, 6 Cdo 113/2017, 7 Cdo 95/2017 a 8 Cdo 95/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Aj právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP, podobne ako predchádzajúca právna úprava, dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

17. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“.

18. V zmysle záverov najvyššieho súdu vyjadrených v rozhodnutí publikovanom ako judikát R 71/2018

patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovisk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovisk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a v Výbere rozhodnutí a stanovisk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

19. Žalovaná prípustnosť jej dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP vyvodzuje z toho, že odvolací súd vec nesprávne právne posúdil, keď sa pri riešení právnej otázky určenia primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej žalobcovi rozhodnutím o väzbe odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, pretože nevychádzal z predvídateľných kritérií vyplývajúcich z hmotnoprávných predpisov (zákon č. 215/2006 Z.z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi) a z relevantnej judikatúry tak, aby umožňovala spravodlivé zadostučinenie.

20. Odklon v posúdení primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy videla dovolateľka najmä od rozhodnutia najvyššieho súdu zo 14. júla 2018 sp. zn. 3 Cdo 19/2018, z ktorého vyplývalo, že priznaná náhrada nemajetkovej ujmy nemá byť vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, čo predstavuje 50-násobok minimálnej mzdy v Slovenskej republike. V predmetnom rozhodnutí bolo uvedené, že odvolací súd pri svojich úvahách o určeni primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy musí prihliadať v zmysle náležitého zohľadnenia na iné právne predpisy slovenského právneho poriadku upravujúce odškodnenie ako aj na judikatúru ústavného súdu a ESLP.

21. Z dovolateľkou nasledujúcich označených rozhodnutí dovolacieho súdu, od ktorých sa podľa jej názoru mal odvolací súd pri riešení vyššie uvedenej právnej otázky odkloniť, vyplýva aj to, že aj keď výška zadostučinenia v peniazoch je predmetom voľnej úvahy súdu, táto úvaha nemôže byť nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu, ale musí sa opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Súď pritom musí brať na zreteľ jej prvoradú satisfakčnú funkciu, ktorou je zabezpečiť primerané zmiernenie nemajetkovej ujmy, a to s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu; na druhej strane však nemožno priznávať neprimerané či dokonca premrštené sumy, ktoré by v o svojich dôsledkoch viedli k bezdôvodnému obohacovaniu sa, a ktoré by pri porovnaní s odškodňovaním zásahov do iných práv a slobôd zaručených ústavou mohli niektoré ujmy na iných základných právach bagatelizovať (4 Cdo 171/2005). Primeranosť nemajetkovej ujmy treba vždy posudzovať, resp. určovať (okrem iného) aj v kontexte s ďalšími právnymi predpismi upravujúcimi obdobnú problematiku, kde výška príslušného odškodnenia vyplýva priamo zo zákona, ale aj v kontexte s rozhodnutiami ESLP a ústavného súdu (6 MCdo 15/2012). Súdy nižších inštancií sú povinné vo svojich rozhodnutiach zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, obdobných veciach (6 Cdo 37/2012, III. ÚS 147/06, rozsudok ESLP v prípade Winkler proti Slovenskej republike). Podľa názoru ESLP náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr. Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo). ESLP tiež konštatoval, že pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napríklad Flux v. Moldavsko, Steel a Morris v. Spojené kráľovstvo). Okrem toho ESLP vyjadril názor, podľa ktorého výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti (napríklad Público-Comunicacáo Social, S. A. v. Portugalsko). Napokon ESLP zdôraznil, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia, alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a

dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanej za telesné zranenia alebo násilné činy (napr. *Iltalehti a Karhuvaara v. Fínsko*), (3 Cdo 17/2017). Dovolateľka videla odklon aj od rozhodnutia sp. zn. 2 Cdo 112/ 2017, v ktorom poukázala na konštatovanie, že odvolací súd v uvedenom konaní nevysvetlil, na základe čoho sa odklonil od judikatúry dovolacieho súdu sp. zn. 6 Cdo 37/2012, keď bez vysvetlenia opomenul pre stranu sporu priaznivú judikatúru. Namietala aj to, že odvolací súd nezohľadnil vo svojom rozhodnutí ani rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30 Cdo 2357/2010, na základe ktorého v Českej republike súdu priznávajú za väzbu 20 - 60 eur za jeden deň trvania väzby.

22. Dovolací súd poukazuje v zmysle uvedených námietok na skutočnosť, že súd prvej inštancie v predmetnom konaní žalobcovi priznal náhradu nemajetkovej ujmy v maximálnom možnom zákonom limite, ktorý v čase rozhodovania okresného súdu (2017) predstavoval 50-násobok minimálnej mzdy v Slovenskej republike v sume 21.750 eur (435 eur x 50), čím bolo zrejmé, že už v prvoinštančnom konaní došlo k limitovaniu náhrady nemajetkovej ujmy. Na čo následne odvolací súd napadnutý rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi titulom náhrady nemajetkovej ujmy sumu 10.430 eur potvrdil a vo zvyšku náhradu nemajetkovej ujmy nepriznal. Z čoho jasne vyplýva, že odvolací súd pri svojich úvahách o určení primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy postupoval v zmysle uvedeného rozhodnutia najvyššieho súdu zo 14. júla 2018 sp. zn. 3 Cdo 19/2018, keď žalobcovi priznal náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 10.430 eur, a teda 22-násobku minimálnej mzdy v čase rozhodovania (22 x 437 eur). Stanovaná výška náhrady nemajetkovej ujmy teda nepresahuje maximálnu možnú hranicu 50-násobku minimálnej mzdy.

23. V prejednávanej veci súdy oboch nižších inštancií pri určovaní primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej žalobcovi rozhodnutím o väzbe považovali za potrebné zohľadniť povahu trestnej veci, celkovú dĺžku obmedzenia osobnej slobody a následky, ktoré toto obmedzenie vyvolalo v osobnej sfére poškodeného (žalobcu), a v nadväznosti na tieto zistenia ju stanovili v porovnaní s výškou náhrady nemajetkovej ujmy priznávanej v iných obdobných prípadoch a výškou, ktorá je poskytovaná v iných štátoch Európskej únie. Vzhľadom na uvedené možno teda konštatovať, že odvolací súd (a rovnako aj súd prvej inštancie) sa pri určení primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu zaoberajúcej sa touto právnou otázkou, ale (práve naopak) pri jej riešení postupoval v súlade s ňou.

24. Skutočnosť, že žalovaná sa s vyčíslením primeranej výšky náhrady odvolacím súdom nestotožňuje a považuje ju za nadhodnotenú, sama osebe nemôže byť spôsobilá založiť prípustnosť jej dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, ak odvolací súd pri jej zisťovaní vychádzal z uvedených kritérií, zadaných ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu. Sama polemika dovolateľky s právnymi závermi dovolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Uvedená dovolacia námietka preto nemôže byť relevantná pre prípustnosť dovolania v zmysle tohto ustanovenia.

25. Nad rámec dovolacieho prieskumu dovolací súd však považuje za potrebné poznamenať, že aj keď nárok žalobcu na odškodnenie väzby v prejednávanej veci vznikol na základe zákona č. 58/1969 Zb., v zmysle judikatúry najvyššieho súdu mu ako poškodenému patrí nielen nárok na náhradu materiálnej škody podľa tohto zákona, ale aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (R 13/2009). Dohovor výšku tejto náhrady nelimituje maximálnou prípustnou hornou hranicou, ale jej konkrétne vyjadrenie (určenie) ponecháva na úvahu súdu tak, aby spĺňala svoje predpokladané funkcie. Táto úvaha však nemôže byť svojvoľná, ale musí vychádzať z predvídateľných kritérií a tiež musí zohľadňovať iné právne predpisy upravujúce obdobnú problematiku a relevantné súdne rozhodnutia, aby odškodnenia za iné, vážnejšie ujmy za zásahy do iných základných práv a slobôd neboli v porovnaní s ňou bagatelizované (4 Cdo 80/2019).

26. Pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy primeranej k vytrpenej ujme na základe rozhodnutia o väzbe je nevyhnuté postupovať vždy s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu, ktoré sú v každej

veci vysoko individuálne. Otázku náhrady nemajetkovej ujmy preto nemožno posudzovať paušálne rovnako vo všetkých prejednávanych veciach. Stanoviť presnou sumou výšku náhrady nemajetkovej ujmy za deň či mesiac trvania väzby alebo vedenia trestného stíhania vopred pre všetky prípady nie je možné, pretože ako je už vyššie uvedené, primeranosť výšky náhrady nemajetkovej ujmy musí zohľadňovať vždy osobitné okolnosti prípadu, ktorých rozmanitosť nemožno vopred postihnúť. Rovnako tak nie je možné ani mechanicky prevziať závery rozhodovacej praxe súdov iných štátov či Európskeho súdu pre ľudské práva, a to najmä s ohľadom na odlišnosť životnej úrovne v jednotlivých štátoch, ktorá rovnako tak musí byť zohľadnená, pokiaľ priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy má zodpovedať predstavám spravodlivosti a slušnosti v danom čase a na danom mieste. V nadväznosti na uvedené, preto najvyšší súd dovolanie žalovanej v tejto časti ako neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

27. Žalovaná vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania tiež z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

28. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, by mal dovolateľ a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená. Základným predpokladom prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia je, že odvolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti doposiaľ neposudzoval právnu otázku nastolenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie veci odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí).

29. Dovolací súd zároveň zdôrazňuje, že dôvody prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, riešenie ktorej viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu (t. j. právnu otázku, ktorá bola rozhodujúca pre rozhodnutie vo veci samej). Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Pre posúdenie prípustnosti dovolania nie je rozhodujúci subjektívny názor strany sporu, že daná právna otázka môže byť pre ňu rozhodujúca, ale významný je výlučne záver odvolacieho súdu rozhodujúceho o jej dovolaní.

30. Ako už bolo uvedené, z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP vyplýva, že otázkou relevantnou pre prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia môže byť len otázka právna (hmotnoprávna alebo procesnoprávna, ktorej vyriešenie viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), a nie otázka skutková. Riešenie skutkovej otázky (quaestio facti) je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania; to znamená, že pri jej riešení sa súd zameriava na skutkové okolnosti významné napríklad z hľadiska toho, čo a kedy sa stalo alebo malo stať, čo (ne)urobil žalobca alebo žalovaný, čo (ne)bolo dohodnuté, či a aké skutočnosti nastali po konaní (opomenutí konania) niektorej fyzickej alebo právnickej osoby, čo obsahuje určitá listina, čo vypovedal svedok, čo uviedol znalec a pod. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky (quaestio iuris) prebieha v procese právneho posudzovania veci, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, zamýšľa sa nad možnosťou (potrebou) jej aplikácie, skúma jej obsah, zmysel a účel, normu interpretuje a na podklade svojich skutkových zistení (to znamená až po vyriešení skutkových otázok) prijíma právne závery o existencii alebo neexistencii dôvodu pre aplikovanie predmetnej právnej normy na posudzovaný prípad. Ak v dovolaní vymedzená otázka - ktorú má podľa dovolateľa posudzovať vo svojom rozhodnutí odvolací súd - nie je právnou otázkou, ale predstavuje skutkovú otázku, nie je splnená zákonná podmienka prípustnosti dovolania uvedená v ustanovení § 421 ods. 1 CSP a takúto otázku nie je odvolací súd oprávnený vo svojom rozhodnutí riešiť (por. sp. zn. 3 Cdo 218/2017, 3 Cdo 27/2019, 4 Cdo 172/2017, 4 Cdo 148/2018). Tento záver odvolacieho súdu podporuje aj uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 1. februára 2018 sp. zn. IV. ÚS 83/2018 a to, že trovy konania musia byť účelne vynaložené a účelnosť je podmienkou ich priznania. Ak táto podmienka bola splnená je vecou úvahy súdu (diskrécie), ktorá však musí byť vždy primerane odôvodnená.

31. Preto, ak dovolateľka v dovolaní o. i. spochybňovala riešenie otázky týkajúcej sa účelnosti priznaných trov právneho zastúpenia žalobcu dvomi právnymi zástupcami, táto otázka je avšak otázkou skutkovou, a nie právnou. Záver súdov ohľadom účelnosti trov právneho zastúpenia nebol výsledkom

aplikácie či interpretácie konkrétneho ustanovenia právneho predpisu, bol výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia skutkových okolností prejednávanej veci, ktoré v konaní vyšli najavo a ktoré v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov súd viedli k prijatiu tohto rozhodnutia. Dovolateľkou nastolená otázka nie je otázkou právnou, teda takou otázkou, ktorej riešenie by záviselo od výkladu určitej konkrétnej hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej normy. Uplatnený dovolací dôvod tak nevymedzila spôsobom vyplývajúcim z § 432 ods. 2 CSP, t. j. neuviedla konkrétne, ktorú právnú otázku riešil odvolací súd nesprávne a v čom táto nesprávnosť spočíva, ale namietala nesprávne hodnotenie dôkazov súdmi v základnom konaní. Namietala teda skutkové závery, ktoré nie je dovolací súd oprávnený preskúmať, pretože v zmysle ustanovenia § 442 CSP je viazaný skutkovým stavom, z ktorého vychádzal odvolací súd. Dovolací súd totiž nie je treťou inštanciou a dovolanie nie je koncipované ako ďalší riadny opravný prostriedok. Preto sa dovolaním nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. V dovolaní nastolená otázka má skutkovú (nie právnú) povahu, ktorá nemôže byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b/ CSP a nemôže viesť k založeniu prípustnosti dovolania žalovanej v zmysle tohto ustanovenia.

32. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalovanej v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. f/ CSP.

33. Dovolací súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

34. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.